

МОНІТОРИНГ ОЦІНЮВАННЯ ЗАДОВОЛЕНОСТІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЯКІСТЮ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМАНЬСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ САДІВНИЦТВА, 2022/2023 Н.Р.

Метою моніторингу було встановлення рівня активної позиції й обізнаності науково-педагогічних працівників університету щодо покращення якості освітньої діяльності в поточному навчальному році та вивчення їх задоволеності освітнім середовищем університету. Дослідження орієнтоване на виявлення і аналіз проблем, що виникають під час освітньої діяльності з метою їх попередження чи усунення та удосконалення навчально-методичного супроводу освітнього процесу.

Анкетування щодо рівня задоволеності викладачів якістю освітнього процесу проводилося шляхом анонімного on-line опитування. Учасники анкетування – 162 науково-педагогічних працівники (далі – НПП) Уманського НУС. Частка респондентів у розрізі факультетів відображена на рис. 1.

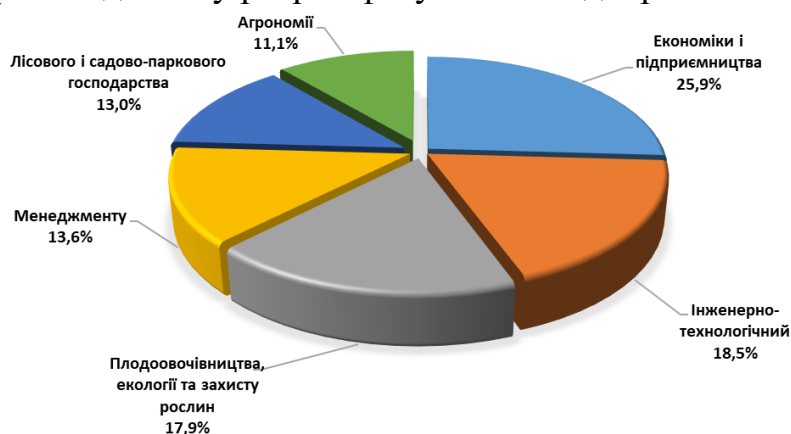

Рис. 1. Активність респондентів по факультетах (у відсотках)

Найбільш активними були викладачі факультету економіки і підприємництва (25,9%), інженерно-технологічного факультету (18,5%) і факультету плодоовочівництва, екології та захисту рослин (17,9%).

На запитання «Як Ви оцінюєте рівень організації освітнього процесу в Уманському НУС?» загалом по університету 61,7% респондентів зазначили, що високо, 35,2% – достатньо, 3,1% – задовільно (рис. 2).

Рис. 2. Оцінка НПП рівня організації освітнього процесу (у відсотках)

Позитивну динаміку рівня якості надання освітніх послуг за результатами опитування науково-педагогічних працівників за останні чотири навчальні роки можемо простежити на рис. 3. Показник високого рівня організації освітнього процесу зріс із 36% у 2019-2020 н.р. до 61,7% у 2022-2023 н.р.

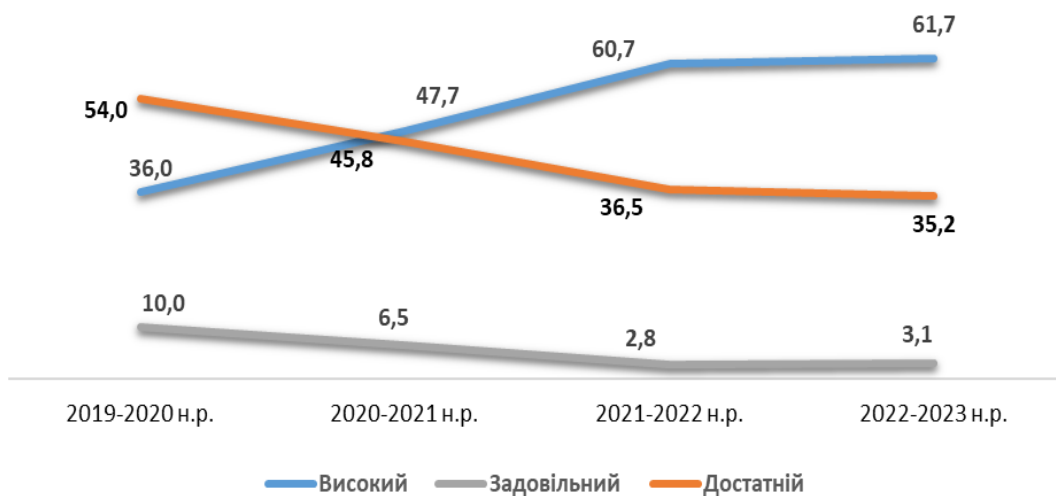

Рис. 3. Динаміка оцінки рівня організації освітнього процесу (у відсотках)

Нижче відображено оцінку рівня організації освітнього процесу науково-педагогічними працівниками по кожному факультету та по кожній кафедрі, зокрема, згідно опитування (рис. 4 та рис. 5).

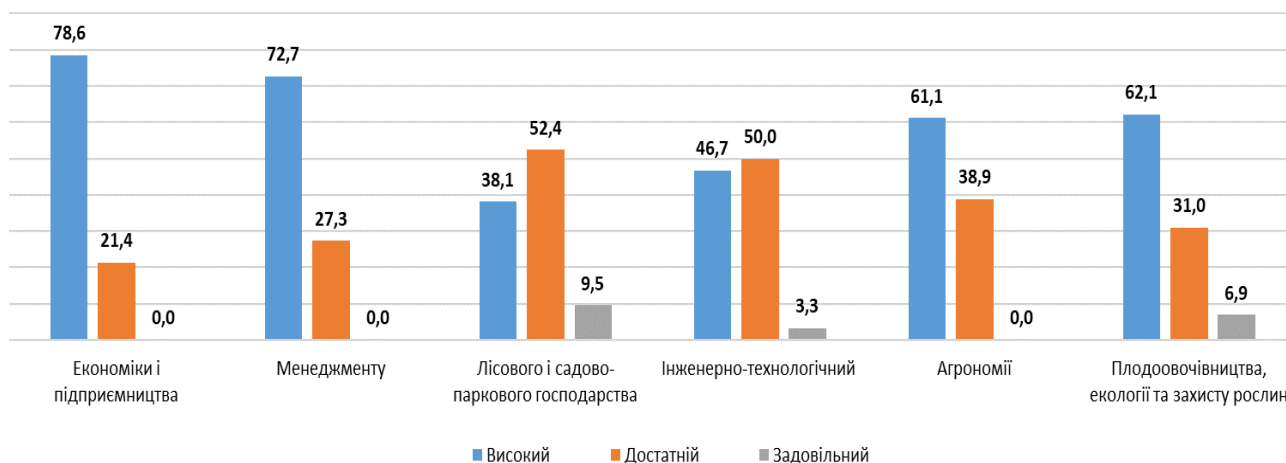

Рис. 4. Оцінка рівня організації освітнього процесу НПП по факультетах (у відсотках)

Розподіл думок за факультетами свідчить, що найвище оцінюють рівень організації освітнього процесу викладачі факультетів економіки і підприємництва (78,6%) та менеджменту (72,7%).

Серед кафедр найбільше задоволені організацією освітнього процесу НПП кафедри садово-паркового господарства, економіки та менеджменту, де всі опитані викладачі поставили найвищі оцінки.

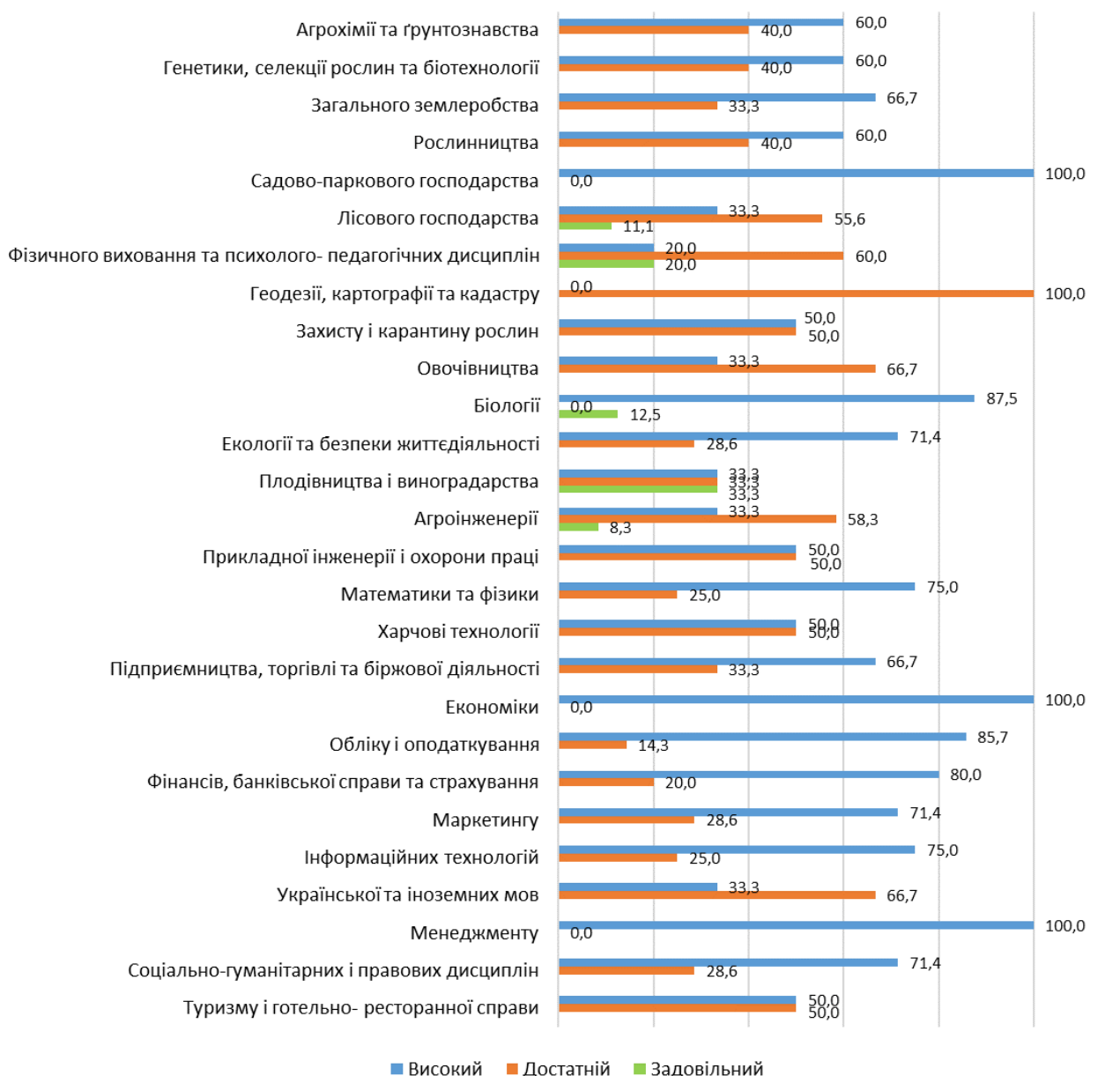

Рис. 5. Оцінка рівня організації освітнього процесу НПП по кафедрах (у відсотках)

Науково-педагогічним працівникам була надана можливість оцінити рівень задоволеності умовами забезпеченості якості освітнього процесу. Узагальнені результати відображені у таблиці 1.

Більшість викладачів високо оцінили організацію адміністрацією УНУС системи управління діяльністю ЗВО (60,5%) та інформаційну підтримку освітнього процесу (51,9%). На достатньому рівні НПП оцінюють забезпеченість матеріально-технічною базою (54,3%) та системою преміювання, заохочення і відзначення досягнень (53,7%). За іншими показниками, на думку респондентів, варіюється середній рівень задоволеності.

Отже, на думку науково-педагогічних працівників, в Уманському НУС сформовано доволі комфортне освітнє середовище як для викладачів, так і для здобувачів освіти.

Таблиця 1

Рівень задоволеності умовами забезпечення якості освітнього процесу, %

Показники	Рівень задоволеності			
	Високий	Достатній	Задовільний	Незадовільний
Управління діяльністю ЗВО	61,1	32,7	6,2	0,0
Робота структурних підрозділів	46,3	46,9	6,8	0,0
Інформаційна підтримка	51,9	39,5	8,6	0,0
Матеріально-технічна база	34,0	54,3	11,1	0,6
Система сприяння підвищенню кваліфікації	48,8	40,1	9,3	1,9
Система преміювання, заохочення та відзначення досягнень	28,4	53,7	16,0	1,9
Умови для професійного і педагогічного розвитку	44,4	49,4	6,2	0,0
Соціально-психологічний клімат	48,8	39,5	11,7	0,0

Відповідаючи на запитання «Як Ви оцінюєте організацію навчального процесу в університеті за окремими показниками?» викладачі найвище оцінили зміст і структуру освітніх програм та навчальних планів (70,4%), розширене використання в освітньому процесі персональної навчальної системи викладача «Moodle» (73,5%) та впровадження нових і удосконалення діючих освітніх програм із урахуванням думок студентів та роботодавців (60,5%) (табл. 2).

Таблиця 2

Оцінювання організації навчального процесу в університеті, %

Показники	Рівень задоволеності			
	Дуже добре	Достатньо	Задовільно	Незадовільно
1	2	3	4	5
Зміст і структура освітніх програм та навчальних планів	70,4	27,2	2,5	0,0
Впровадження нових або удосконалення чинних освітніх програм з урахуванням думок студентів та роботодавців	60,5	34,0	5,5	0,0
Можливість для студентів формувати індивідуальну освітню траєкторію завдяки варіативній частині освітньої програми	58,6	34,0	6,8	0,6

Продовження таблиці 2

1	2	3	4	5
Співвідношення навчальних годин між дисциплінами циклу загальної і фахової підготовки	56,2	39,5	3,7	0,6
Методичне забезпечення навчального процесу	58,6	38,3	3,1	0,0
Розширене використання в освітньому процесі персональної навчальної системи викладача «Moodle»	73,5	22,2	4,3	0,0
Система контролю та оцінювання знань студентів	59,2	37,7	2,5	0,6

Позитивною складовою освітнього процесу в УНУС є підтримка й активізація застосування студентоцентрованого підходу та принципів академічної свободи для здобувачів вищої освіти. Врахування потреб студентів, автономність особистості здобувача, з одночасним відповідним супроводом і підтримкою з боку викладачів, гнучкі навчальні траєкторії, вільний вибір дисциплін є основними прерогативами освітнього процесу в університеті. У таблиці 3 узагальнено досвід НПП щодо реалізації студентоцентрованого навчання.

Таблиця 3

Шляхи реалізації студентоцентрованого підходу та принципів академічної свободи для здобувачів Уманського НУС

Елементи студентоцентрованого підходу	Кількість отриманих відповідей	Питома вага
Можливість вибору варіативних дисциплін (в обсязі не менше 25%)	160	98,8
Вибір теми кваліфікаційної (дипломної) роботи	159	98,1
Перезарахування результатів навчання, здобутих на попередньому освітньому рівні	152	93,8
Врахування індивідуальних особливостей студентів при виборі методів та форм навчання	140	86,4
Вибір тематики курсового проєктування	124	76,5
Вибір бази практики	121	74,7
Вибір керівника кваліфікаційної (дипломної) роботи	107	66,0
Визнання результатів навчання за програмами академічної мобільності у вітчизняних ЗВО	102	63,0
Визнання результатів навчання, здобутих у неформальній освіті	42,0	68
Визнання результатів навчання за програмами міжнародної академічної мобільності	36,4	59

На думку викладачів, серед факторів, які сприяють підвищенню інтересу студентів до навчання, основними варто визначити впровадження нових інноваційних методів навчання (89,5%), зацікавленість викладача в успіхах студентів (65,4%) та підвищення професіоналізму викладачів (60,5%). Результати відображені у таблиці 4.

Таблиця 4

Фактори, які сприяють підвищенню інтересу студентів до навчання

Перелік варіантів	Кількість отриманих відповідей	Питома вага
Впровадження інноваційних методів навчання	145	89,5
Зацікавленість викладача в успіхах студентів	106	65,4
Підвищення професіоналізму викладачів	98	60,5
Поліпшення забезпеченості навчально-методичною літературою	55	34,0
Навчання за індивідуальними планами	52	32,1
Зменшення обсягу навчального навантаження	18	11,1

На запитання анкети «Вкажіть, які методи організації освітнього процесу Ви застосовуєте для покращення якості освіти?» викладачам пропонувалось обрати відповідь із наступного переліку (кількість варіантів вибору не обмежувалася). Узагальнені результати відображені у таблиці 5.

Таблиця 5

Методи організації освітнього процесу, застосовувані НПП для покращення якості освіти в УНУС

Перелік методів	Кількість отриманих відповідей	Питома вага
1	2	3
Застосовую інтерактивні методи та форми проведення занять	120	74,1
Створюю й удосконалюю електронні навчальні ресурси	119	73,5
Використовую в освітньому процесі досягнення сучасної науки, постійно оновлюю зміст навчальних дисциплін	116	71,6
Беру участь в розробці та оновленні освітніх програм	92	56,8
Володію сучасною методологією і методикою досліджень у галузі вищої освіти	91	56,2
Формую освітнє середовище, яке сприяє пізнавальній активності студентів, навчання на основі досліджень	86	53,1
Застосовую різні технології моніторингу освітніх результатів, здійснюю їх коригування	58	35,8

1	2	3
Володію технологіями управління самостійною діяльністю студентів	48	29,6
Реалізуюю основні форми інтернаціоналізації вищої освіти (мобільність студентів і викладачів, впроваджую зарубіжний досвід у практику, тощо)	29	17,9
Підтримую та сприяю працевлаштуванню випускників	29	17,9
Організуюю дослідницькі групи з актуальних проблем науки, беру участь у національних та міжнародних проектах	21	13,0

За результатами опитування перші три позиції посіли наступні методи організації освітнього процесу, застосовувані НПП для покращення якості освіти: активне використання інтерактивних методів та форм проведення занять (обрали 74,1% опитаних), створення й удосконалення електронних навчальних ресурсів (73,5%) та використання в освітньому процесі досягнень сучасної науки, постійне оновлення змісту навчальних дисциплін (71,6%).

Позитивним фактором для формування сприятливого освітнього середовища і забезпечення якості освіти університету та кафедр, зокрема, є те, що кожен викладач певною мірою залучений до процесів внутрішнього забезпечення якості освіти (рис. 6).

Рис. 6. Варіанти залучення НПП до процесів внутрішнього забезпечення якості освіти (у відсотках)

Науково-педагогічні працівники університету, у переважній більшості, активно дбають про забезпечення якості освітньої діяльності, вдаючись до систематичного оновлення змісту освітніх компонентів на основі найновіших досягнень науки і практики, позитивного досвіду провідних вітчизняних і закордонних ЗВО. Наведені дані свідчать, що 90,1% викладачів усіх кафедр

УНУС підтверджують, що зміст освітніх програм та навчальних планів оцінюються на регулярній основі (рис. 7).

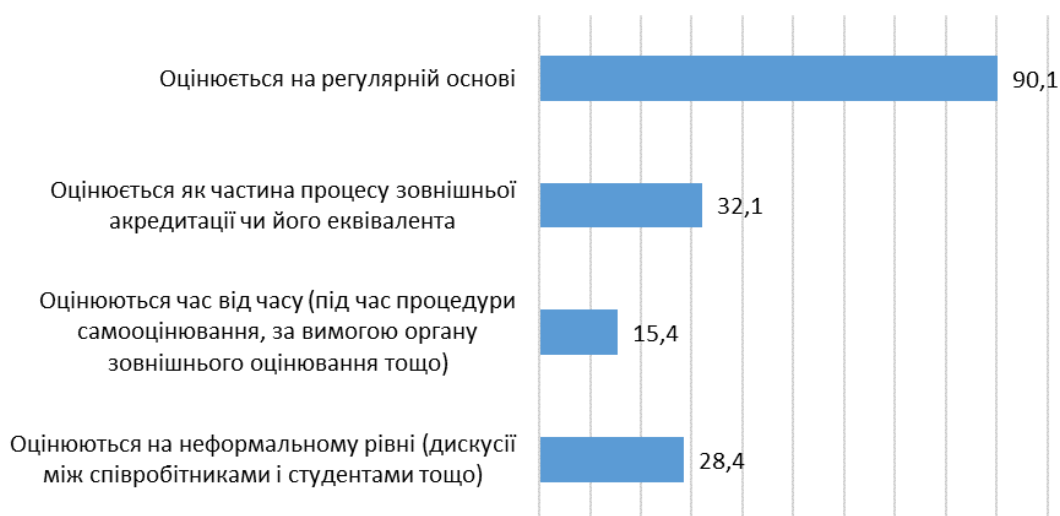

Рис. 7. Оцінювання змісту освітніх програм та навчальних планів УНУС (у відсотках)

Перегляд і удосконалення освітньої програми спонукає НПП оновлювати зміст освітніх компонентів, які ними викладаються (рис. 8).

Найбільш часто викладачі оновлюють зміст дисциплін за результатами наукових досліджень (69,8%), на основі вивчення досвіду провідних підприємств / організацій / закладів (58,6%) та за результатами стажування / підвищення кваліфікації (55,6%).

Рис. 8. Чинники, що спонукають до процесу оновлення змісту навчальних дисциплін (у відсотках)

НПП університету при оцінюванні результатів навчання здобувачів застосовують різні способи, які забезпечують об'єктивність та неупередженість. Більшість викладачів наголошують, що при оцінюванні результатів навчання здобувачів під час підсумкового контролю обирають чіткі та зрозумілі критерії оцінювання результатів навчання (83,3%) та дотримуються процедур контролю (70,4%) (рис. 9).

Рис. 9. Об'єктивність оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти час підсумкового контролю (у відсотках)

В університеті особлива увага приділяється підтримці і стимулюванню науково-дослідницької діяльності НПП. Це підтверджується високим рівнем власного бажання професійного розвитку (76,5%) та прагненням викладачів підвищити якість знань здобувачів освіти (50,6%) (рис. 10).

Рис. 10. Мотивація НПП до науково-дослідницької роботи та підвищення якості викладання (у відсотках)

Науково-педагогічні працівники університету відзначили, що бажають і надалі підвищувати власний рівень особистісно-професійного розвитку шляхом врахування різноманітних форм та можливостей на місцевому, регіональному, всеукраїнському й міжнародному рівнях (табл. 11).

Рис. 11. Пріоритетні форми підвищення фахового рівня НПП університету (у відсотках)

За результатами анкетування з'ясовано, що для більшості опитаних НПП пріоритетними напрямками фахового розвитку в поточному році були програми підвищення кваліфікації в закладах вищої освіти (курси педагогічної майстерності, використання електронних ресурсів, тощо) – 74,7%. Інші напрями підвищення фахового рівня також широко застосовувались викладачами, що спонукає продовжити удосконалювати систему підвищення викладацької майстерності в УНУС.

Університет постійно популяризує академічну доброчесність як серед студентів, так і серед викладачів. Важливим на сьогодні є не лише дотримання викладачами принципів академічної доброчесності, але і їх прагнення навчити цьому здобувачів вищої освіти. НПП усіх факультетів систематично ведеться роз'яснювальна робота зі здобувачами освіти (86,4%) та використовуються для перевірки робіт на наявність академічного плагіату програмно-технологічні засоби (Anti Plagiarism та Unicheck) (74,4%) (рис. 12).

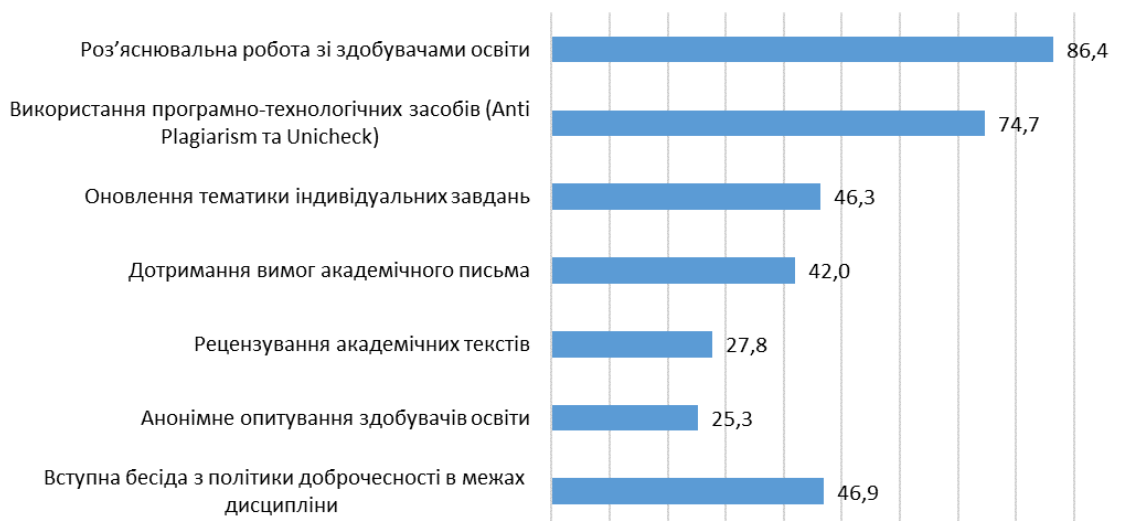

Рис. 12. Процедури забезпечення академічної доброчесності при вивченні дисциплін (у відсотках)

Узагальнені результати опитування НПП щодо популяризації академічної доброчесності в Уманському НУС відображені на рис.13.

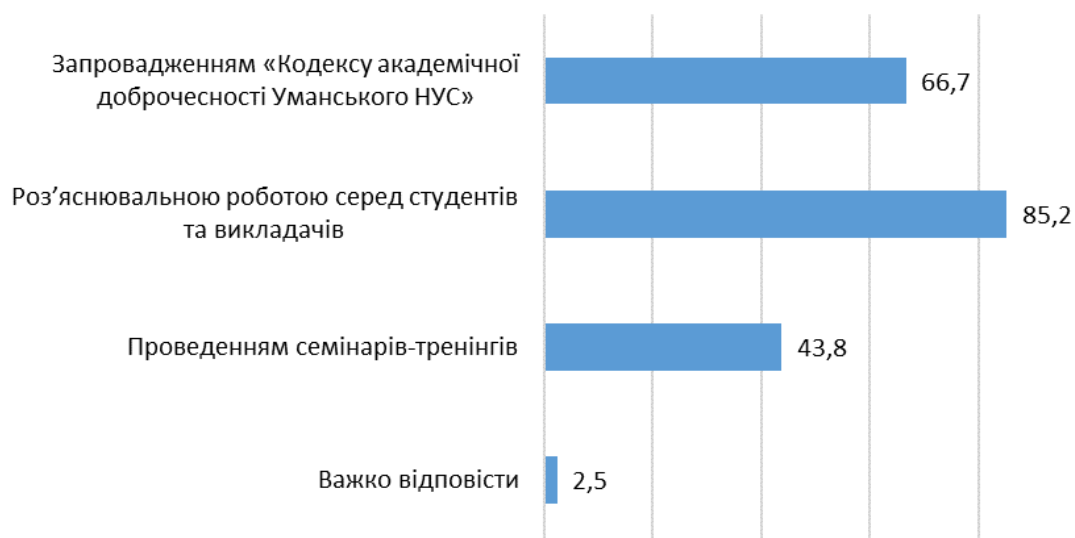

Рис. 13. Популяризація академічної доброчесності в УНУС (у відсотках)

Таким чином, 97,5% опитаних НПП достатньо ознайомлені з принципами академічної доброчесності, 2,5% респондентів не можуть цього стверджувати.

Опитування стосовно питань доброчесності стосувалося також питань виявлення плагіату та корупції (рис.14).

Найбільш часто серед таких проявів академічної недоброчесності опитані науково-педагогічні працівники відзначили списування (27,2%) та академічний плагіат (19,1%). Половина викладачів (50,6%) не стикалися з проявами академічної недоброчесності.

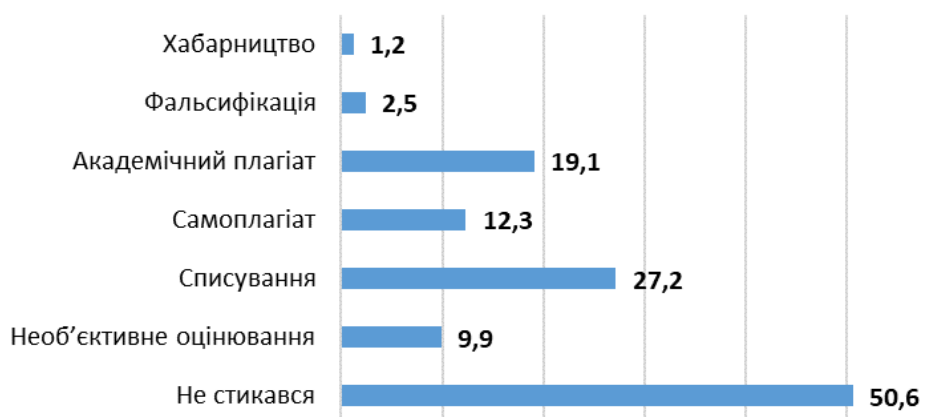

Рис. 14. Прояви академічної недоброчесності, з якими зустрічалися НПП (у відсотках)

НПП відзначають важливість вживання санкцій у випадку порушення принципів академічної доброчесності, про що свідчать відповіді на запитання «Які санкції щодо викладачів Ви вважаєте доцільними у разі виявлення і доведення академічної недоброчесності?». Серед запропонованих санкцій щодо викладачів, які допускають подібні порушення, і щодо яких доведено

академічну недоброчесність, 61,1% вважають, що усного попередження про наслідки буде достатньо, 33,3% – зазначили, що найбільш доцільно оголосити «Догану», 17,3% – розірвання контрактів з порушниками академічної доброчесності та інші санкції (рис. 15).

Рис. 15. Застосування санкцій у разі виявлення і доведення академічної недоброчесності (у відсотках)

Загалом науково-педагогічні працівники УНУС задоволені системою забезпечення академічної доброчесності, розуміють важливість її дотримання та популяризації, а також використовують відповідні технологічні рішення як інструменти протидії її порушенню.

В університеті реалізується розвинена система заохочення професійної активності науково-педагогічного складу у вигляді преміювання за відповідні показники роботи, рейтингове оцінювання та ін.

За результатами опитування найбільшу кількість НПП було премійовано за публікацію статей у наукометричних базах (67,9%) та за видану монографію / підручник / посібник (33,3 %) (рис. 16).

Рис. 16. Інструменти стимулювання професійної активності НПП (у відсотках)

В останньому запитанні анкети ми намагались з'ясувати, які проблеми якості освітнього процесу, на думку НПП, потребують першочергового вирішення. Отримані результати систематизовані у таблиці 6.

Таблиця 6

Проблеми якості освітнього процесу, які потребують вирішення

Перелік факторів	Кількість отриманих відповідей	Питома вага
Надмірний обсяг документування	113	69,8
Матеріально-технічне оснащення для проведення практичних та лабораторних занять	65	40,1
Можливості міжнародної, міжуніверситетської мобільності	38	23,5
Стан та оснащення лекційних аудиторій	35	21,6
Можливості професійного росту як викладача	24	14,8
Можливість оперативного тиражування навчальних матеріалів для занять	16	9,9
Забезпечення навчально-методичною літературою	16	9,9
Надмірне навчальне навантаження	15	9,3
Врахування в освітньому процесі запитів усіх груп стейкхолдерів	14	8,6
Можливості підвищення кваліфікації	13	8,0
Можливості впроваджувати свої наукові розробки	6	3,7
Система діагностики та оцінки знань студентів	4	2,5
Налагодження комунікацій між структурними підрозділами університету	2	1,2

Перше місце, на думку респондентів, серед актуальних для першочергового вирішення проблем, з великим відривом, посіла проблема ведення документації у надмірному обсязі, на неї вказують 69,8% опитаних. Дійсно, що при порушенні балансу навантаження з різних видів робіт (наукової, виховної, навчальної, методичної, суспільної) викладачам доводиться обмежувати наукову роботу на користь інших видів робіт. Друге місце серед проблем, які потребують вирішення, посіло матеріально-технічне оснащення для проведення практичних та лабораторних занять (37,0%), третє місце – проблема обмеженості можливостей міжнародної, міжуніверситетської мобільності (23,5%).

Загальні висновки та рекомендації

Кількісний та якісний склад науково-педагогічних працівників є однією з ключових позицій більшості рейтингів ЗВО. Саме професорсько-викладацький склад, у кінцевому підсумку, несе відповідальність за розробку навчальних програм, їх запровадження, якість викладання та оцінювання, забезпечення зворотного зв'язку із роботодавцями, випускниками і студентами.

Отже, на думку науково-педагогічних працівників, в Уманському НУС сформовано доволі комфортне освітнє середовище. Викладачі констатували факт існування належного рівня академічної свободи, засвідчили існування можливості вільного вибору методів навчання та викладання. У свою чергу, науково-педагогічні працівники дбають про якість змісту освіти, вдаючись до систематичного оновлення змісту освітніх компонентів на основі сучасних практик. Також респонденти задоволені сформованою в університеті системою професійного розвитку науково-педагогічних працівників, яка відповідає їхнім інтересам та потребам, а також позитивно впливає на якість викладання.

Узагальнюючи результати опитування науково-педагогічних працівників Уманського НУС та з метою удосконалення змісту, організації та якості освітнього процесу рекомендується вжити наступних заходів:

1. Проводити опитування НПП щодо відповідності організації освітнього процесу їх очікуванням щорічно. Відстежувати позитивну динаміку та виявляти слабкі чи проблемні зони з метою вжиття своєчасних заходів.

2. Завідувачам кафедр провести роз'яснювальну роботу щодо ліцензійних та акредитаційних вимог до освітнього процесу, кваліфікації НПП, які реалізують освітні програми та внутрішніх нормативних документів університету щодо здійснення й адміністрування освітньої діяльності при підготовці здобувачів вищої освіти.

3. Постійно підвищувати якість вищої освіти, удосконалювати освітні програми, орієнтовані на вимоги ринку праці.

4. Науково-педагогічним працівникам переглянути методи стимулювання / мотивації здобувачів до навчальної та науково-дослідної діяльності із застосуванням сучасних підходів до навчання, в тому числі з використанням дистанційних технологій. Обов'язково включити різні форми проведення занять до навчальних програм (майстер-класи, навчальні дискусії, мозковий штурм, тренінги, ділові ігри тощо).

5. Постійно переглядати й актуалізувати навчально-методичне забезпечення освітніх компонентів. Систематично оновлювати інформацію про освітні програми, навчальні дисципліни, їх методичне забезпечення на сайтах кафедр і сайті університету.

6. Для адміністрації УНУС пріоритетним залишається удосконалення матеріально-технічної бази, оновлення і достатнє оснащення кафедр сучасною комп'ютерною технікою, забезпечення доступу до швидкого Інтернету, впровадження інформаційних та інтерактивних технологій, автоматизація процесів планування та звітності, поточної документації.

7. Розвивати і заохочувати участь науково-педагогічних працівників у міжнародній чи міжуніверситетській мобільності.